

Ruimte en mobiliteit

Ruimte en mobiliteit

De maatschappelijke en economische waarde van goede infrastructuur is enorm. Niet alleen voor het goed geleiden van het dagelijkse personenvervoer en goederentransport over weg en spoor, maar ook voor het mogelijk maken van een goede ruimtelijke- en leefkwaliteit. Ruimtelijke kwaliteit en goede bereikbaarheid van woon- en werkplaats zijn essentieel voor duurzame, maatschappelijke en economische ontwikkeling van de samenleving. Het realiseren van uitvoeringskracht, duurzame kwaliteit en integraliteit zijn hierin kernbegrippen.

Nederland heeft in toenemende mate te kampen met problemen op het gebied van bereikbaarheid. Deze ontstaan vaak door het niet adequaat of tijdig aansluiten van de infrastructuur op de ruimtelijke ontwikkelingen. Dit is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van overheden, bedrijfsleven en burgers. Al deze partijen zijn het erover eens dat de bereikbaarheid snel moet verbeteren en zijn in beweging om nieuwe vormen en oplossingen te creëren.

De kwaliteit van de uitvoering

Er is veel geschreven en ontwikkeld om te komen tot goede, duurzame oplossingen en maatregelen om de kwaliteit van de ruimte en de bereikbaarheid te ontwikkelen. Soms zijn het unieke grootschalige opgaven en soms kleine maatregelen die kunnen bijdragen aan een betere bereikbaarheid en het vergroten van de leefkwaliteit. Wanneer het aankomt op een snelle en effectieve uitvoering, stukt het echter vaak, zowel op lokaal, regionaal als nationaal niveau.

Als gevolg van de economische crisis die in 2008 is ontstaan hebben diverse overheden besloten om investeringsprojecten naar voren te halen of versneld te realiseren. De creatie van werkgelegenheid speelt hierbij een belangrijke rol. De keerzijde is dat er een risico bestaat van overhaasting. Projecten die als gevolg van de snelheid van handelen niet optimaal in de markt worden gezet kunnen leiden tot minder kwaliteit en/of hogere kosten. Optimalisatie van een project blijft dan ook, zeker bij tijdsdruk, een belangrijk onderdeel van de wijze waarop een project wordt gerealiseerd. BMC kan daarbij de vereiste ondersteuning bieden.

Kansen

In het ruimtelijk beleid liggen nog veel mogelijkheden om tot aanscherping te komen. Bijvoorbeeld door in projecten niet alleen uit te gaan van de initiële investeringskosten, maar ook van de kosten van beheer en onderhoud. Of door meer uit te gaan van infrastructuur en ruimtelijk beleid aan elkaar te koppelen. Hierin kan door publieke en private partijen nog een kwaliteitsslag gemaakt worden. Daarnaast bieden technologische innovaties nieuwe kansen. Maar ook maatregelen binnen de infrastructuur die zich richten op het gedrag van het individu, de overheid of het bedrijf, kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan het verbeteren van de bereikbaarheid en de leefkwaliteit. Wij zien in de combinatie van de organisatie van uitvoeringskracht, het duurzaam ontwikkelen van infrastructuur en het ontwikkelen van financiële, technische en gedragsgerelateerde maatregelen verschillende kansen om bij te dragen aan het verbeteren van de bereikbaarheid en de ruimtelijke kwaliteit. Wij signaleren vier thema's binnen het brede veld van ruimte en bereikbaarheid die bijdragen aan samenhang, efficiëntie en duurzaamheid, te weten:

- De schone stad
- De levenscyclusbenadering van bereikbaarheid
- Professionalisering van opdrachtgeverschap
- Stadsregie: bouwen en bereikbaar zijn

De schone stad

Een totaalbenadering van ruimte en bereikbaarheid in stedelijk gebied

‘De schone stad’ gaat uit van een totaalbenadering van de stad in ruimtelijke zin én in termen van bereikbaarheid. Juist die combinatie kan tot aanzienlijke winst leiden in de beleidsontwikkeling en -uitvoering. Bereikbaarheid is te lang afwezig geweest als belangrijke factor bij de expansie van steden en het stedelijke gebied. Sinds een jaar of tien is daar vanwege congestie, luchtkwaliteit en files verandering in gekomen.

Milieuzones dwingen tot denken en handelen ten aanzien van geleiding van personenverkeer, vrachtverkeer én openbaar vervoer. De ruimtelijke ontwikkeling van steden dient één op één afgestemd te worden op de bereikbaarheid met de verschillende typen vervoer. Een leefbare stad, kwaliteit en beleving van de stedelijke leefomgeving is slechts te bereiken door deze beleidsmix.

Door gescheiden werelden, verkokering en eigen specialismen is dit een lastige opgave. Niet alleen bestuurlijk, maar ook ambtelijk dienen beide werelden bij elkaar gebracht te worden. Het is aan de inwoners, bedrijven en instellingen niet uit te leggen dat al zo lang langs elkaar heen wordt gewerkt.

Duurzaamheid

Duurzaamheid kan als integraal begrip gebruikt worden om de verschillende disciplines bij elkaar te brengen om te komen tot een ‘schone stad’. Duurzaamheid kan uitstekend en direct zichtbaar vertaald worden in wonen, bouwen en bereikbaarheid, mits slim gecombineerd op basis van kennis van verschillende, wenselijke en onwenselijke, vervoerssituaties in de stad. Op basis hiervan kunnen harde en zachte maatregelen worden gecombineerd. Meer duurzame investeringen kunnen plaatsvinden door de combinatie van wonen en bouwen van infrastructuur, maar eveneens in combinatie met commerciële functies. Daarvan zijn al enkele voorbeelden in ons land. Duurzaam bouwen en duurzame bevoorrading van steden vindt al plaats in een aantal steden elders in de wereld.

Bij de uitvoering kunnen contractvorming, eventueel als PPS, en vergunningverlening slim gecombineerd worden. Nieuwe nationale wetgeving biedt kansen om sneller te bouwen en extra middelen te genereren. Bij een uitgekende communicatie, voorlichting en daadkracht vanuit het bestuur kunnen bezwaar- en beroepsprocedures worden verkort of zelfs worden overgeslagen.

Rol BMC

BMC is in staat deze combinatie van ruimte en bereikbaarheid handen en voeten te geven. Door te leren van de juiste internationale voorbeelden, door initiatief te nemen en door bestuurlijke begeleiding en het creëren van draagvlak. De adviseurs van BMC zijn thuis in de ambtelijke, juridische én politiek-bestuurlijke wereld van ruimte en bereikbaarheid en beschikken over de vereiste organisatorische én financiële kennis en ervaring.

De levenscyclusbenadering van infrastructurele projecten

Integrale benadering van investering en exploitatie

Beleidsmakers en politieke vertegenwoordigers wordt regelmatig gevraagd standpunten in te nemen ten aanzien van het al dan niet realiseren van een infrastructureel project. Interessant is dat daarbij vrijwel altijd een besluit wordt gevraagd omtrent de investering van het project. Het doel is uiteraard belangrijk, maar de exploitatiefase van een project wordt vrijwel geheel genegeerd.

Zo anders is dat in vele andere landen: ten behoeve van de besluitvorming is men daar veel meer gericht op een integrale benadering van de investeringsfase én de exploitatiefase van een project. Zo ontstaat de levenscyclus kostenbeoordeling van infrastructurele projecten. De beoordeling bevat alle inkomsten en uitgaven gedurende de gehele levensduur dan wel exploitatieperiode van een project.

Voordelen

Een levenscyclus kostenprognose stelt de beleidsmakers en beslissers in staat verschillende scenario's van investeringen, opbrengsten en kosten af te wegen. Hierbij wordt gezocht naar een optimum, het laagste saldo van opbrengsten en uitgaven gedurende de levenscyclus van het project. In beginsel, want uiteraard worden ook andere dan financiële doelstellingen beoordeeld en zal een maatschappelijke kosten-batenanalyse (MKBA) de doorgang van een project mede moeten onderschrijven.

Uit internationale ervaring blijkt dat de levenscyclusbenadering vaak leidt tot:

- een kwalitatief hoogwaardigere beoordeling
- lagere kosten, hogere opbrengsten
- betere kwaliteit van het project
- inzicht in de kosten en baten na de totstandkoming van het project
- een betere beheersbaarheid van de risico's van het project.

Het zoeken naar een optimale mix van kosten en baten van een project houdt ook in dat er maximale aandacht wordt besteed aan een verlaging van kosten en een verhoging van opbrengsten, omdat men met deze benadering zo sterk is gericht op het eindresultaat.

Niet in de laatste plaats sluit de levenscyclusbenadering aan bij de wijze van beoordeling van de organisaties in de marktsector. Eenzelfde benadering brengt een betere communicatie en afstemming van projecten tussen publieke opdrachtgevers en private opdrachtnemers dichterbij. Daarnaast sluit een doortimmerde levenscyclus kostenbenadering aan bij de eisen van private investeerders om hun deelname in projecten te kunnen beoordelen. De benadering brengt publiek en privaat dus dichterbij elkaar.

Financiële consequenties

Een levenscyclus kostenprognose heeft in de publieke sector, anders dan in het private domein, geen sluitende of renderende exploitatie op te leveren. Door de overheid gewenste projecten zullen veelal niet of slechts op deelterreinen renderen. Het is voor een goede beoordeling daarom van bijzonder belang dat de beslissers voldoende nauwkeurige informatie krijgen omtrent de kosten en baten gedurende de levenscyclus van het project. Beslissers hebben inzicht in de mate waarin jaarlijks om een (instandhoudings)bijdrage van de overheid wordt gevraagd om het project te kunnen bekostigen. De financiële consequenties van een investeringsbeslissing op langere termijn worden hiermee duidelijk gemaakt. Bijdragen in de exploitatiefase van een project behoren dan geen verrassing meer te zijn.

RoI BMC

Vanuit expertise over de gehele breedte binnen de publieke sector kan BMC uw organisatie helpen met de introductie van de levenscyclusbenadering. We kunnen de volgende diensten leveren:

- Het uitvoeren van een quickscan voor de toepassing van de levenscyclusbenadering aan de hand van een projectenoverzicht;
- Het maken van een levenscyclus kostenprognose voor een van uw lopende projecten
- Het begeleiden van het proces om te komen tot uitvoering van een project volgens de levenscyclusbenadering en tegelijkertijd de kennis overdragen aan de ambtelijke organisatie.
- Het ondersteunen van een aanpak die ertoe leidt dat een 'life cycle costs' benadering ook landt bij de opdrachtgevers. Deze ondersteuning heeft een directe relatie met professioneel opdrachtgeverschap;
- Het verkennen van de mogelijkheden van integratie van deelprojecten die geld kosten en deelprojecten die geld opleveren, resulterend in het beschikbaar komen ten behoeve van cashflow analyses en beoordelingen.

Professionalisering opdrachtgeverschap van overheden

De invloed van veranderende paradigma's

Uit diverse onderzoeken blijkt dat het succesvol realiseren van ruimtelijke investeringen sterk gerelateerd is aan professioneel opdrachtgeverschap. Het is van essentieel belang voor een succesvolle realisatie van projecten binnen de gegeven tijd en het beschikbare budget. De volgende factoren zijn minimaal van invloed op de wijze waarop opdrachtgeverschap succesvol kan worden georganiseerd:

- Bij een meer terugtrekkende overheid, dient een 'markt-tenzij' principe ontwikkeld te worden.
- Minder eigen uitvoering door de publieke organisatie vraagt meer aandacht voor regie. Deze regiefunctie is bij veel organisaties, ook bij lokale overheden nog niet optimaal ingevuld.
- De transformatie van budgettaire stelsels naar en conform bedrijfseconomische beginselen (baten/lasten stelsel, 'costs of ownership', 'life-time costs' modellen) om hierop te kunnen sturen.
- Dit betekent meer levensduur-denken, duurzame ontwikkeling, een integrale benadering en in een eerder stadium nadenken over risicoallocatie.

De invloed van veranderende paradigma's

Laat duidelijk zijn dat deze wijzigingen in onze maatschappelijke paradigma's evenzeer spelen in andere sectoren, zoals het onderwijs en de zorg. Er zijn hierover de laatste jaren dan ook talrijke publicaties uitgebracht. De PPS expertisecentra hebben daar in belangrijke mate aan bijgedragen. De consequenties van deze bewegingen zijn majeur en hebben grote gevolgen voor de uitwisseling naar en met marktpartijen, de typologieën en de wijze van uitvraag (van inhoudelijke naar functionele uitvraag), et cetera. Bovendien vragen deze veranderingen bij opdrachtgevers om een geheel andere expertise en attitude. Voorts hebben de geschetste ontwikkelingen een grote invloed op de bedrijfsorganisatie, de interne processen en de managementstijl en -cultuur van opdrachtgevers. Het handboek voor samenwerking geeft aan dat breed leren in de markt nodig is. De vechtcultuur verandert, de waardecultuur treedt binnen er wordt een past performance methodiek ingevoerd. Hierbij horen ook andere expertisevormen: klantoriëntatie, communicatie, proceskennis et cetera.

Het proces via welke deze veranderingen tot stand moeten komen, komt slechts schoorvoetend op gang. Overheden leunen daarbij in de regel op externe expertise. Wanneer het gaat om afgebakende projecten als bijvoorbeeld de ontwikkeling van de Betuweroute is dit niet bezwaarlijk. Het is dan wel van belang dat de regie- en beleidscentra in deze expertiseontwikkeling structureel worden meegenomen.

Rol BMC

BMC is in staat uw organisatie te helpen met het organiseren van professioneel opdrachtgeverschap. Dit kunnen we doen door:

- mee te draaien met projecten in uw organisatie om de principes te ontwikkelen en te verankeren
- de 'best practices' te inventariseren en te vertalen naar uw organisatie
- de kennisoverdracht op deze onderwerpen te organiseren voor uw en andere organisaties om hierover gezamenlijk kennis te vergroten.

Stadsregie

Bouwen en bereikbaar zijn

Bouwen en bereikbaarheid

In iedere gemeente zijn wel een of meerdere bouwputten en/of opengebroken straten. Niet alleen de gemeente, maar ook andere overheden en private partijen zoals de kabelaanleggers en telecombedrijven zijn hiervan een belangrijke ‘veroorzaker’. Werken aan de openbare ruimte beperkt niet alleen de capaciteit, maar kan ook een bron van irritatie zijn voor menig weggebruiker en zelfs de verkeersveiligheid in gevaar brengen. Achter het belang van de weggebruiker om van A naar B te komen (en te parkeren!), zitten vele belangen, van de lokale winkeliers, onderwijs- en zorginstellingen en bedrijven. De gemeente is niet alleen zelf wegbeheerder, maar wordt door de bewoners, bezoekers en bedrijven/instellingen gezien als de partij om alles in goede banen te leiden.

Stadsregie

Goede gemeentelijke coördinatie zorgt er voor dat het maatschappelijk en economisch functioneren zo min mogelijk gehinderd wordt, voorkomt verkeersgevaarlijke situaties en vermindert irritatie en onbegrip. Het is van groot belang om ruim van te voren maatregelen te treffen. Op de dag dat de aannemer aan het werk gaat is het immers te laat en loopt men achter de feiten aan. Helaas is dat soms wel de dagelijkse praktijk. In onze visie bestaat de regisserende rol van de gemeente uit het opstellen van een lange termijn planning van alle publieke en private werken, het op elkaar afstemmen van deze plannings- en communicatieplannen. Over de hele gemeente en per project dient een BLVC-plan (Bereikbaarheid, Leefbaarheid, Veiligheid en Communicatie) opgesteld te worden, inclusief budget. Het sluitstuk, maar daardoor niet minder belangrijk, is de handhaving en toezicht op de uitvoering.

Rol BMC

BMC kan gemeenten ondersteunen bij het bepalen van de gemeentelijke regie, gericht op de uitvoering in de praktijk. Concreet bieden wij u aan:

- Het maken van een (quick)scan en aanbevelingen voor verbetering
- Procesmanagement voor de invoering/verbetering van de coördinatierol
- Structurele en langjarige implementatie van de gemeentelijke coördinatierol

Over BMC

BMC is hét bureau voor de publieke sector. Het is onze missie om bij te dragen aan de kwaliteit van de publieke sector. Door spraakmakende en toonaangevende advisering. Door motiverend en richtinggevend management. En door concrete en daadkrachtige beleidsadvies. BMC kan de juiste verbindingen leggen tussen overheden, marktpartijen en andere betrokkenen. BMC is, door partijen bij elkaar te brengen, in staat tot snelle uitvoering van plannen te komen. Juist in de wereld van de mobiliteit zijn effectieve uitvoering én draagvlak onontbeerlijk. De adviseurs en interim-managers van BMC bieden ondersteuning in alle stadia van beleids- en planontwikkeling, zoals het schrijven van een strategische visie en het zoeken en vinden van partners die bijdragen aan een effectieve en snelle uitvoering. Kortom, procesmanagement met kennis van de inhoud én van de politiek-bestuurlijke omgeving. BMC adviseert hierbij sterk oplossingsgericht en helpt langdurige processen te voorkomen.

Meer informatie

Wilt u meer informatie over onze dienstverlening in het algemeen, of mobiliteit en bereikbaarheid specifiek, dan verwijzen wij u graag naar onze website: www.bmc.nl/mobiliteit. Voor vragen kunt u contact opnemen met Eric Janse de Jonge (partner van BMC) of Joost Molenaar (adviseur bij BMC) via telefoonnummer 033 – 496 52 00.

Smallepad 34
3811 MG Amersfoort

POSTADRES
Postbus 490
3800 AL Amersfoort

TELEFOON
033 - 496 52 00

INTERNET
www.bmc.nl